

Journal iranian political sociology
Vol. 5, No. 8 , Aban 2022
<https://dx.doi.org/10.30510/PSI.2022.316182.2695>

Political Sociology of Sport:
Identifying and Prioritizing the Factors Linking Politics and Sport

Hamin Ahmadi
Masood Akhavan Kazemi
Mohammad Abolfathi

Received Date: 25 Nov 2021
Reception Date: 16 Apr 2022

Abstract:

Today, professional and championship sports have become so widespread that they are interpreted as the sports industry. In addition to commercial and financial functions, many advanced governments seek to use sport as a socio-political tool to influence the political scene of societies and, more broadly, international politics. The present study aimed to identify and prioritize the factors linking politics and sport. This research is combined in terms of method and deductive-inductive in terms of type of research. The statistical population of the study is professors of political science and sports, using purposive sampling method, 25 of them were selected as sample members. In the present study, using a combination of quantitative and qualitative methods, first using qualitative data obtained from exploratory studies, including reviewing exploratory texts and conducting exploratory interviews, the factors linking politics and sport were identified and then by using extracted data, factors in this field are evaluated through field research. The results of the research consist of two parts. In the first part, a set of factors linking politics and sports are identified and in the second part, the importance and priority of these factors are determined. The results show that there are 12 effective linking factors between politics and sports, which are gaining international prestige and prestige, showing high government capability, increasing social control, promoting ideas and ideology, and increasing people's political participation.

Keywords: Sociology, Political Sociology of Sport, Politics, Sport, Fuzzy Delphi Method

<https://dx.doi.org/10.30510/PSI.2022.316182.2695>**جامعه‌شناسی سیاسی ورزش:****شناسایی و اولویت بندی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش^۱**

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۹/۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱/۲۷

حامین احمدی^۲مسعود اخوان کاظمی^۳محمد ابوالفتحی^۴**چکیده**

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت بندی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش انجام پذیرفته است. این تحقیق از نظر روش، ترکیبی و از نظر نوع پژوهش، قیاسی-استقرایی و جامعه آماری پژوهش ۲۵ نفر از اساتید علوم سیاسی و ورزشی با نمونه گیری هدفمند و همچنین روش تحلیل ترکیبی از روش های کمی و کیفی بوده است.

نتایج پژوهش مشتمل بر دو بخش بوده که در بخش اول مجموعه ای از عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش شناسایی و در بخش دوم میزان اهمیت و اولویت این عوامل مشخص شده است. نتایج پژوهش نشان داده که ۱۲ عامل پیوند دهنده موثر سیاست و ورزش بوده است. کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی با میانگین فاززدایی (۰/۷۴۳)، نمایش توانمندی بالای حکومت با میانگین فاززدایی (۰/۷۳۵)، افزایش کنترل اجتماعی با میانگین فاززدایی (۰/۷۲۸)، تبلیغ عقاید و ایدئولوژی با میانگین فاززدایی

۱. این مقاله برگرفته شده از رساله دکتری با عنوان جامعه‌شناسی سیاسی ورزش است.

۲. دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی سیاسی - دانشگاه رازی. ahmadi.ham@lu.ac.ir

۳. مسعود اخوان کاظمی: دانشیار علوم سیاسی - دانشگاه رازی (نویسنده مسئول) m.akhavan@razi.ac.ir

۴. استادیار علوم سیاسی - دانشگاه رازی. dr.mabolfathi@razi.ac.ir

(۷۲۵/). و افزایش مشارکت سیاسی مردم با میانگین فازدایی (۷۱۸/). به ترتیب مهم ترین و تحکیم همبستگی ملی با میانگین فازدایی (۶۴۰/). و تقویت حس میهن پرستی با میانگین فازدایی (۶۶۸/). کم اهمیت ترین این عوامل بوده اند.

کلیدواژگان: کنترل اجتماعی، همبستگی ملی، مولفه های سیاسی، مولفه های ورزش، روش دلفی

فازی

مقدمه

ورزش یک پدیده چند بعدی است که به سبب گستردگی ذاتی و ماهوی خود، تاثیرات زیادی بر شئونات مختلف زندگی انسان دارد (دوفرانس، ۱۳۸۵: ۷۳). ورزش در گذر زمان نقش و کارکرد یکسانی نداشته و در طول تاریخ دستخوش تغییر و تحولات ساختاری و کارکردی عظیمی شده است؛ به گونه‌ای که در آغاز تاریخ بشریت، برخورداری از اندام قوی و چابک رمز پیروزی و راز ماندگاری افرادی به شمار می‌آمد. اما رفته رفته و در گذر زمان کارکردهای این پدیده رنگ و بوی متفاوتی یافته تا آنجا که بین خاستگاه آن در یونان باستان تا به زمان امروز تغییرات مشهودی مشاهده می‌شود. در آغاز، فلسفه وجودی ورزش علاوه بر تقویت و تناسب اندام، ارتباط با خدایان و انسجام بین دولت و شهرها بوده، تا آنکه در رنسانس از آن به عنوان عامل جلب اعتماد مردم به حکومت‌ها، اجتماعی شدن و آموزش نیز استفاده می‌شده است (جوانمرد و نوابخش، ۱۳۹۲: ۴۴). همان گونه که مشاهده می‌شود در آغاز شکل‌گیری فلسفه ورزش، اثرگذاری این پدیده بر شئونات مختلف زندگی بشر یک امر اجتناب‌ناپذیر بوده و ورزش جوانب مختلفی از زیست اجتماعی و سیاسی بشر را تحت تاثیر خود داشته است.

علاوه بر زیست اجتماعی، تاثیر ورزش بر سیاست به اشکال مختلف و از جوانب متعدد اثبات شده است (دلگادو^۱، ۲۰۰۳: ۱۳۲). ورزش و مسابقات ورزشی به طور گسترده‌ای وارد زندگی خصوصی و عمومی مردم جهان شده و بر رفتار افراد، جوامع، دولت‌ها تاثیر می‌گذارند و صرف نظر از ابعاد زیستی، بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، سرگرمی و تفریحی ورزش و مسابقات ورزشی، این پدیده دارای نتایج گسترده سیاسی است که روابط دولت‌ها، ملت‌ها، و گروه‌های اجتماعی را تحت الشعاع قرار می‌دهد و با مفاهیمی چون قدرت ملی، رقابت، همگرایی و صلح، واگرایی، ستیز و منازعه، ناسیونالیسم و ملی‌گرایی، اتحاد و وحدت ملی و نظایر آن پیوند می‌خورد و بر نگرش و رفتار دولت‌ها و ملت‌ها نسبت به یکدیگر تاثیر می‌گذارد (عزیزآبادی، ۱۳۹۶: ۲۱۵). در حقیقت با در نظر گرفتن نقش ورزش در تقویت روح همبستگی ملی، تاثیر بر افزایش مشارکت‌های سیاسی، مبارزه با استعمار و الگوسازی سیاسی می‌توان نقش ویژه‌ای برای ورزش در سیاست قائل شد (ملکوتیان، ۱۳۸۷: ۳۰۵).

ورزش نه تنها به طور مستقیم با نشاط و سلامت جامعه سر و کار دارد و می‌تواند تضمین‌کننده این مهم باشد، بلکه در سایر حوزه‌های زندگی بشر نیز نقشی اساسی و پررنگ دارد. در واقع ورزش

^۱ . Delgado

امروزه دیگر یک مقوله تک بعدی نیست که بتوان آن را تنها به سلامت جوامع ربط داد. در حال حاضر ورزش یک عامل مهم تجاری و اقتصادی، یک اهرم قدرت سیاسی و یک پدیده بزرگ اجتماعی است. اگر چه مسئولان ورزشی دنیا همواره در تلاش هستند تا دیواری بلند بین سیاست و ورزش بکشند، اما با این وجود نمی‌توان منکر نقش پررنگی شد که ورزش در سیاست بازی می‌کند. چهره واقعی کشورها به دور از هرگونه رنگ و ریا و سیاه‌نمایی، در جریان مسابقات ورزشی است که به دنیا نشان داده می‌شود (شاهرضایی و شیرزادی، ۱۳۹۷: ۱۲۷). کارکردهای مختلف ورزش و تاثیرات آن بر سایر حوزه‌ها، آن را به پدیده‌ای چند وجهی تبدیل نموده که جنبه اجتماعی آن مورد توجه بسیاری از جامعه‌شناسان قرار گرفته است و حوزه جامعه‌شناسی ورزش را به عنوان یک حوزه جدید به وجود آورده است. این حوزه پیشینه‌ای حدود نیم قرن دارد و به بازشناسی تاثیرات متقابل، مستقیم و غیر مستقیم ورزش در جامعه، مناسبات و روابط اجتماعی می‌پردازد (بک^۱، ۲۰۱۳: ۴). بعنوان مثال، امروزه فوتبال و به‌طور کلی برخی ورزش‌های حرفه‌ای چنان با سیاست درگیر شده‌اند که نمی‌توان از آثار و تبعات آنها در روابط بین دولت‌ها و نیز صحنه داخلی کشورها غفلت کرد. همچنین می‌توان تاثیر ورزش بر سیاست را در کسب، حفظ و ارتقای پرستیژ سیاسی و بین‌المللی جست و جو کرد. کسب، حفظ و ارتقای پرستیژ یا اعتبار بین‌المللی از جمله مؤلفه‌های اصلی منافع ملی کشورها قلمداد می‌شود. در واقع می‌توان گفت که دولت‌ها از طرق مختلف تلاش می‌کنند که در جامعه بین‌المللی جایگاه و منزلت بالایی کسب نموده و به آنها به‌عنوان کشورهای قابل احترام نگریسته شود. هر چه قدر دولتی بتواند در زمینه‌های مختلف خود را موفق نشان دهد، (جلب احترام دیگر دولت‌ها، داشتن سطح توسعه‌ی مطلوب، داشتن روابط خوب و برابر با دیگر دولت‌ها، برخورداری از توان نمایش استقلال و دفاع از خود و رفع تهدیدات خارجی، قرار گرفتن در میان کشورهای موفق و کامیاب، دسترسی به فناوری‌های پیشرفته، برخورداری از توان‌مندی‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و نظامی) بدون تردید دارای اعتبار بیشتری خواهد بود (صدرنوی، ۱۳۷۶: ۹۳). تحقیقات بالا هر کدام به بررسی تاثیر گذاری ورزش بر سیاست و برعکس آن پرداخته است که تمامی ابعاد و مولفه‌های تاثیر گذار بر این مقوله را مورد مطالعه قرار نداده است. در واقع می‌توان گفت که مولفه‌های بسیار زیادی برای تاثیر گذاری متقابل این دو عامل بر همدیگر وجود دارد که در پژوهش حاضر به صورت مفصل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

^۱ . Beck

از طرف دیگر، یکی از اهداف اصلی سیاست، تدبیر عرصه عمومی است که دولت‌ها و حکومت‌ها متولیان اصلی آنند و ورزش نیز به دلیل تأثیراتی که بر حوزه عمومی دارد، همواره مورد توجه حکومت‌ها بوده است. متقابلاً ورزش نیز در بسیاری از مواقع جنبه سیاسی به خود گرفته و به ابزاری برای ابراز مخالفت‌ها با دولت‌ها و حکومت‌ها تبدیل شده است و بعضاً محلی برای شکل‌گیری فعالیت‌های سیاسی در مخالفت با سیاست‌های عمومی دولتی تبدیل شده است. خلق مفاهیم جدیدی همچون سیاست ورزشی، بازی سیاسی، دیپلماسی ورزشی، قهرمان ملی نشان از خلق عرصه جدیدی برای تعاملات دوجانبه میان سیاستمداران و ورزشکاران دارد. از طرفی حوادث و وقایع دنیای حاضر نشان می‌دهند که امروزه ورزش به طور اجتناب‌ناپذیری با سیاست پیوند خورده است و از عرصه‌های مهمی است که حکومت‌ها، افراد و سازمان‌های بین‌المللی با آگاهی کامل از ابعاد سیاسی اجتماعی آن، همواره تمایل داشته‌اند تا از آن برای دستیابی به اهداف مورد نظر خود بهره‌برداری کنند و این ارتباط به گونه‌ای است که کنار ماندن عرصه ورزش از دنیای سیاست و استقلال آن از بازی‌های سیاسی، دیگر امر ساده‌ای به نظر نمی‌رسد. همچنین تنش‌ها و بحران‌های بین‌المللی بطور آشکاری بر ورزش اثر می‌گذارند و ورزش گاهاً به محلی برای رویارویی و رقابت کشورها در عرصه سیاست بین‌الملل تبدیل شده است. وجود و اهمیت این حوزه‌ها و تأثیر گذاری و روابط متقابل ورزش و سیاست لزوم شکل‌گیری مبحثی جدید با عنوان جامعه‌شناسی سیاسی ورزش را ضرورت می‌بخشد. از اینرو پژوهش حاضر به دنبال شناسایی و اولویت بندی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش می‌باشد. سؤال اصلی تحقیق این است که مؤلفه‌های پیوند دهنده سیاست و ورزش کدامند و از چه اولویتی برخوردارند؟

مبانی نظری

جامعه‌شناسی سیاسی

جامعه‌شناسی سیاسی قدمتی طولانی دارد و رد پای آن در متون قدیمی مانند کتاب جمهوری افلاطون و سیاست ارسطو که رابطه بین دولت و مردم را مورد مطالعه قرار داده‌اند، به چشم می‌خورد. اما جامعه‌شناسی سیاسی تا اواخر قرن نوزدهم علمی صریح و آشکار و رسمی نبود؛ یعنی زمانی که اندیشمندانی همچون ماکس وبر^۱، برینگتون مور^۲ و کریستفور داوزون^۱ به بررسی تعاملات پیچیده

^۱ . Max Webber

^۲ . Barrington Moore

دولت و جامعه پرداختند، مفهوم آن بیشتر مورد توجه قرار گرفت (بلوکر و همکاران^۲، ۲۰۲۰: ۳). به این ترتیب، با گذشت زمان دامنه جامعه‌شناسی سیاسی گسترش یافت و در موضوعات مختلف (مذهب، قومیت، قانونگذاری و ...) تعامل دولت با مردم را به تفسیر کشید. با این حال باید به این نکته توجه داشت که با گذشت زمان و مطالعات زیاد در این زمینه، می‌توان گفت که هنوز جامعه‌شناسی سیاسی هیچ مرز مشخصی ندارد و اختلاف نظرها در بین متخصصان و محققان آن بسیار زیاد است و هیچ راه تأیید شده‌ای برای مطالعه آن وجود ندارد (رولاند^۳، ۲۰۱۴: ۱۰۱). جامعه‌شناسی سیاسی ضمن مطالعه اثرات جامعه بر دولت و دولت بر جامعه، به تبیین نقش و جایگاه نیروهای اجتماعی و طریقه ورود آنها به تحولات سیاسی و اجتماعی، و همچنین بررسی سازمان این نیروها، رهبری و نوع نظم سیاسی، منابع درآمد که این نیروها در آن فعالیت می‌کنند، می‌پردازد (اخوان کاظمی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳). جامعه‌شناسی سیاسی جایگاه و روابط دولت با گروه‌های اجتماعی و اقتصادی را بیان می‌کند. در حقیقت این امر رسالت مهم آن را نشان می‌دهد که به شناخت و تفسیر محیط اجتماعی سیاست پرداخته و اثرات روابط (تولیدی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) را در ساختار و رفتار سیاسی مشخص سازد. به بیانی دیگر، در جامعه‌شناسی سیاسی، زندگی اجتماعی به وسیله متغیرهای سیاسی تشریح می‌شود (لیسل و همکاران^۴، ۲۰۱۷: ۲). در تعریفی دیگر، جامعه‌شناسی سیاسی، یعنی تجزیه و تحلیل پویای سیاسی در قالب جامعه‌شناسی که به جنبه‌هایی مانند رقابت، همکاری، تحرک اجتماعی، انتقال قدرت و بالاخره تمام رفتارهای که در رفتار سیاسی موثر است، توجه دارد (بلند و راموس^۵، ۲۰۱۶: ۳۳۷). جامعه‌شناسی سیاسی، بیان کننده نحوه قدرت در جامعه، تفسیر مطالعه چگونگی ساخت و توزیع قدرت در جامعه از طریق زبان و سایر نمادها است. تمرکز اصلی این رشته بر فرایندهای سیاسی رخ داده شده در جوامع بشری و تشریح رابطه دولت و مردم براساس تعامل متقابل است (ادمونسون و لوتاکالیو^۶، ۲۰۱۹: ۳۸۸). جامعه‌شناسی سیاسی در حال حاضر نمایانگر علمی است که به علل و نتایج اجتماعی هرگونه توزیع قدرت مشخص در درون جوامع، و تضادهای اجتماعی و سیاسی که موجب تغییراتی در تخصیص قدرت می‌شوند، می‌پردازد. در شناخت جامعه-

1 . Christopher Dawson

2 . Blokker et al

3 . Rowland

4 . Lisle et al

5 . Beland & Ramos

6 . Edmondson & Luhtakallio

شناسی سیاسی می‌توان به نوع کلاسیک و جدید آن اشاره داشت که در نوع کلاسیک (سنتی) آن، روابط حکومت و جامعه در محدوده دولت ملی بررسی می‌گردد؛ در حالی که در جامعه‌شناسی سیاسی جدید، تمرکز صرفاً بر حوزه داخلی کشورها نیست، بلکه ارتباط تنگاتنگی بین سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی است (جلالی اصل و شریعت مدار جزایری، ۱۳۹۸: ۳۱).

جامعه‌شناسی ورزش

جامعه‌شناسی ورزش به معنای بررسی نقش ورزش در جوامع و فرهنگ‌های گوناگون و مختلف است. بنابراین شناخت و تحلیل آن می‌تواند به شناسایی فرهنگ، شخصیت قومی، روابط اجتماعی و ارتباطات روزمره افراد جامعه کمک نماید. به علاوه، برای علم جامعه‌شناسی بسیار جالب است که بدانند چه عواملی باعث می‌گردند تا افراد با درک، بینش، تحصیلات، طبقه اجتماعی، اقتصادی مختلف و حتی تفاوت‌های نژادی و قومی در مورد رنگ یک پیراهن (یک تیم ورزشی) با یکدیگر اتفاق نظر و همبستگی داشته باشند. جامعه‌شناسی ورزشی، آثار متقابل ورزشی با سایر امور اجتماعی را به خوبی نمایان می‌سازد (جاوید، ۱۳۹۴: ۴۰). جامعه‌شناسی ورزش مانند سایر رشته‌های جامعه‌شناسی به توصیف و تشریح، تفسیر و پیش‌بینی واقعیت‌های اجتماعی و چگونگی دگرگونی آنها می‌پردازد. علاوه بر این، جامعه‌شناسی ورزش به بررسی مطالعه فرآیندهای اجتماعی‌ای اقدام می‌کند که این فرآیندها نیروهای پویایی هستند که در تعامل با یکدیگر قادرند عناصر موجود در ساختار و فرهنگ اجتماعی را تقویت کرده و یا اینکه آنها را به شکل‌های تازه‌ای در بیاورند (عبدلی، ۱۳۹۱: ۱۲۶). در تعریفی دیگر می‌توان بیان داشت که جامعه‌شناسی ورزش به مطالعه ارزش‌ها، هنجارهای فرهنگی و تعامل مؤثر نهاد اجتماعی ورزش با سایر نهادهای جامعه پرداخته است. مطالعات و پژوهش در زمینه مراسم، آیین‌ها، نمادها، ارزش‌های مشترک، ابزار سلطه، خشونت‌گرایی، تجاری شدن، سرمایه اجتماعی و فرهنگی، سیاسی شدن، رسانه‌ای شدن از مهمترین موضوعات جامعه‌شناسی ورزش می‌باشند (شجیع، ۱۳۹۵: ۲).

ورزش پدیده‌ای اجتماعی، فرهنگی است که پیوندی بسیار محکم و اساسی با نهادها و ساختارهای اجتماعی دارد. یعنی دستاوردهای ورزش و فعالیت‌های ورزشی را می‌توان یک شاخص عمومی دانست. از طریق ورزش می‌توان در خصوص سطح پیشرفت اجتماعی و فرهنگی یک جامعه قضاوت کرد و از سوی دیگر پیشرفت و توسعه ورزش نیز به عوامل اجتماعی حاکم بر جامعه بستگی دارد. از زمانیکه ورزش به نظام‌ها و نهاد‌های اجتماعی راه یافته و مفهوم اجتماعی به خود گرفت، تلاش در

جهت شناخت آثار و تبعات ورزش در جوامع آغاز شد. جامعه‌شناسی ورزش به عنوان شاخه‌ای تجربی از جامعه‌شناسی، با آزمایش‌های روانشناسان اجتماعی در زمینه رقابت آغاز گردید. از ابتدای قرن بیستم بعضی مردم شناسان به مطالعه بازی‌ها و تعاملات فرهنگی علاقه زیادی نشان داده‌اند. بررسی‌ها و دستاوردهای جامعه‌شناسی ورزش، ما را به این نتایج می‌رساند که ورزش مولفه مهمی در کیفیت ارتباط در بین جوامع مختلف بشری بوده و تحقیق روی این شاخه از علوم اجتماعی روز افزون و در حال گسترش است. از طرفی، همچنان جامعه‌شناسی ورزش جزء پرکاربردترین علوم تربیت بدنی و ورزش است و از سوی دیگر، ورزش از تمایلات و نیازهای اساسی انسان به شمار می‌آید که برای داشتن یک زندگی سرشار از توانایی، طراوت و نیرومندی توأم با زیبایی جسمی و روحی مطلوب و برای دستیابی به آن، پرداختن به فعالیت‌های ورزشی ضرورت یک جامعه تلقی می‌شود. بسیاری از صاحب‌نظران مسائل تربیتی معتقدند که فعالیت‌های ورزشی ارزش‌ها را آموزش می‌دهند و باعث ترقی و پیشرفت جامعه انسانی می‌شوند و از طریق آن، کار گروهی، رفتار ورزشی، همکاری، انضباط و اعتماد به نفس آموخته می‌شود و بدین ترتیب از نتایج مطلوب ورزش بهره‌گیری می‌گردد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر روش شناسی از نوع تحقیقات با روش آمیخته است که به طور توأم از دو رویکرد تحقیق کیفی و کمی با توجه به نوع داده‌ها و شرایط استفاده می‌کند. نخست با استفاده از داده‌های کیفی به دست آمده از مطالعات اکتشافی، شامل بررسی متون اکتشافی و انجام مصاحبه‌های اکتشافی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش مشخص می‌شوند؛ سپس با استخراج داده‌ها از طریق تحقیق زمینه‌یابی، عوامل موثر در این زمینه مورد ارزیابی قرار داده می‌شوند. پس از آن، با استخراج نتایج پیمایش به صورت کمی، به سؤال‌های تحقیق پاسخ داده می‌شود. در جریان تحقیق حاضر نخست با استفاده از روش تحقیق پیمایشی، نظر خبرگان درباره عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش شناسایی می‌شوند و بعد از مصاحبه با خبرگان و شناسایی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش، با استفاده از پرسشنامه و روش دلفی فازی، عوامل اولویت بندی می‌شوند. با توجه به مطالب فوق، تحقیق حاضر از حیث هدف، تحقیقی اکتشافی می‌باشد. نرم‌افزاری مورد استفاده در این پژوهش نرم‌افزار آماری SPSS بوده است. جامعه آماری این تحقیق، اساتید علوم سیاسی و ورزشی می‌باشند که با توجه به هدف تحقیق، نمونه‌گیری در این تحقیق به صورت هدفمند می‌باشد. حجم نمونه نیز با توجه به روش نمونه‌گیری هدفمند، ۲۵ نفر از اساتید علوم سیاسی و ورزشی می‌باشد. برای سنجش

آزمون روایی تحقیق در بخش کیفی از روش آزمون محتوایی نسبی استفاده شده است، بدینصورت که از ۵ نفر از خبرگان درخواست شد که هر ایتام براساس سه قسمت «ضروری است»، «مفید است ولی ضرورتی ندارد» و «ضرورتی ندارد» بررسی نمایند و سپس پاسخ ها را محاسبه و ضریب CVR بدست آمده که نشاندهنده روایی مناسب پژوهش فوق می باشد. همچنین برای دستیابی به پایایی مورد قبول، از ضریب کاپا کوهن استفاده شده است. براساس محاسبات انجام شده ضریب کاپا کوهن در تحقیق فوق ۰/۶۲. درصد بوده که حاکی از میزان مناسب پایایی برای ابزار گرد آوری داده ها است. در بخش کمی نیز روایی و پایایی ابزار گرد آوری داده ها با استفاده از روایی محتوایی و پایایی آزمون مجدد تایید شده است.

در خصوص جنبه ی نوآوری تحقیق نیز باید به این نکته اشاره کرد که تاکنون هیچ تحقیقی در داخل کشور به شناسایی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش با استفاده از رویکرد دلفی فازی نپرداخته است. در نهایت، در ارتباط با محدودیت های پژوهش حاضر نیز باید گفت که با توجه به هدف و نوع تحقیق، باید از نظرات خبرگان نیز استفاده می شد که این امر محدودیت در تعداد نمونه را در برداشت. به این ترتیب، محدودیت در نمونه گیری، به عنوان مهمترین محدودیت پژوهش حاضر ذکر می شود.

یافته های پژوهش

عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش

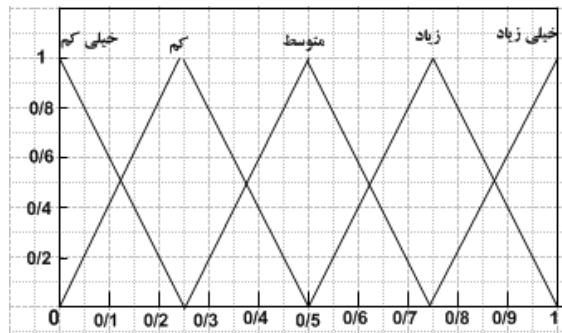
پس از مصاحبه نیمه ساختار یافته با خبرگان، عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش شناسایی شدند که در جدول زیر آورده شده اند.

جدول ۱. مؤلفه های شناسایی شده پیوند دهنده سیاست و ورزش

ردیف	عوامل شناسایی شده	ردیف	عوامل شناسایی شده
۱	تقویت فرهنگ مقاومت	۷	نمایش پیشرفت و توسعه ملی
۲	تبلیغ اعتقادات و ایدئولوژی	۸	بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست
۳	افزایش مشارکت سیاسی مردم	۹	تقویت حس میهن پرستی
۴	کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی	۱۰	نمایش توانمندی بالای حکومت
۵	تعمیق همگرایی اجتماعی	۱۱	افزایش کنترل اجتماعی
۶	افزایش غرور و هویت ملی	۱۲	تحکیم همبستگی ملی

تعریف متغیرهای زبانی

بعد از مصاحبه با اعضای نمونه و شناسایی عوامل پیونده دهنده سیاست و ورزش، مؤلفه‌ها در قالب پرسشنامه با هدف کسب نظر خبرگان راجع به میزان موافقت آنها با مؤلفه‌ها طراحی می‌شوند. خبرگان از طریق متغیرهای کلامی خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد میزان موافقت خود را ابراز می‌کنند. از آن جایی که خصوصیات متفاوت افراد بر تعابیر ذهنی آنها نسبت به متغیرهای کیفی اثرگذار است، از این رو با تعریف دامنه متغیرهای کیفی، خبرگان با ذهنیت یکسان به سؤال‌ها پاسخ می‌دهند (هدبرگ و وولف، ۲۰۰۳). این متغیرها با توجه به شکل ۲ و جدول ۲ به شکل اعداد فازی مثلثی تعریف شده‌اند.

شکل ۲. تعریف متغیرهای زبانی

در جدول ۲ نیز نحوه تبدیل متغیرهای کلامی به عدد فازی مثلثی و عدد فازی قطعی شده نشان داده شده است.

جدول ۲. اعداد فازی مثلثی

متغیرهای کلامی	عدد فازی مثلثی	عدد فازی قطعی شده
خیلی زیاد	(۰/۷۵، ۱، ۱)	۰/۷۵
زیاد	(۰/۵، ۰/۷۵، ۱)	۰/۵۶۲۵
متوسط	(۰/۲۵، ۰/۵، ۰/۷۵)	۰/۳۱۲۵
کم	(۰، ۰/۲۵، ۰/۵)	۰/۰۶۲۵
خیلی کم	(۰، ۰، ۰/۲۵)	۰/۰۶۲۵

اعداد فازی قطعی شده در جدول فوق با استفاده از رابطه مینکوسکی به شکل زیر محاسبه شده‌اند.

$$\chi = m + \frac{\beta - \alpha}{4}$$

نظرسنجی مرحله اول

در این مرحله، عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش که با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته شناسایی شده، در قالب پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار می‌گیرند و با توجه به گزینه پیشنهادی و متغیرهای زبانی تعریف شده، نتایج حاصل از بررسی پاسخ‌های قیدی شده در پرسشنامه برای به دست آوردن میانگین فازی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش مورد تحلیل قرار می‌گیرند. برای محاسبه میانگین فازی، از روابط زیر استفاده می‌شود (جعفری و همکاران، ۲۰۰۸).

$$A_i = (a_1^{(i)}, a_2^{(i)}, a_3^{(i)}), i = 1, 2, 3, \dots, n$$

$$A_{ave} = (m_1, m_2, m_3) = \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n a_1^{(i)}, \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n a_2^{(i)}, \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n a_3^{(i)} \right)$$

در این رابطه A_i بیانگر دیدگاه خبرگان و A_{ave} بیانگر میانگین دیدگاههای خبرگان است (جعفری و همکاران، ۲۰۰۸). پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، تعداد پاسخ‌های داده شده به هر عامل، مورد شمارش و تحلیل قرار گرفت که در نظرسنجی مرحله اول نتایج شمارش پاسخ‌های داده شده به شرح جدول ۳ است.

پس از مشخص شدن تعداد پاسخ‌های داده شده به عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش، و بعد از محاسبه میانگین فازی مثالی برای عوامل، از فرمول مینکوسکی و اعداد فازی قطعی شده برای محاسبه وزن هر عامل استفاده می‌شود (فرجی و آذر، ۱۳۸۱). نتایج حاصل از میانگین فازی و فازی زدایی مؤلفه‌ها به شرح جدول ۳ است.

جدول ۳. نتایج شمارش پاسخ‌های مرحله نخست نظرسنجی

متغیرها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
تقویت فرهنگ مقاومت	۲۰	۲	۲	۱	۰
تبلیغ عقاید وایدئولوژی	۲۰	۲	۳	۱	۰

افزایش مشارکت سیاسی مردم	۲۰	۳	۲	۰	۰
کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی	۲۱	۳	۱	۰	۰
تعمیق همگرایی اجتماعی	۱۸	۴	۳	۰	۰
افزایش غرور و هویت ملی	۱۶	۷	۱	۱	۰
نمایش پیشرفت و توسعه ملی	۱۸	۲	۵	۰	۰
بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست	۱۹	۵	۱	۰	۰
تقویت حس میهن پرستی	۱۷	۴	۳	۱	۰
نمایش توانمندی بالای حکومت	۲۲	۲	۱	۰	۰
افزایش کنترل اجتماعی	۲۰	۳	۱	۱	۰
تحکیم همبستگی ملی	۱۷	۷	۱		

جدول ۴. میانگین دیدگاه‌های خبرگان حاصل از نظر سنجی مرحله اول

متغیرها	میانگین فازی مثلثی			فازی زدایی
	M	α	β	
تقویت فرهنگ مقاومت	۰/۶۶۰	۰/۹۱۰	۰/۹۶۰	۰/۶۷۳
تبلیغ عقاید و ایدئولوژی	۰/۶۷۰	۰/۹۳۰	۰/۹۹۰	۰/۶۸۵
افزایش مشارکت سیاسی مردم	۰/۶۸۰	۰/۹۳۰	۰/۹۸۰	۰/۶۹۳
کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی	۰/۷۰۰	۰/۹۵۰	۰/۹۹۰	۰/۷۱۰
تعمیق همگرایی اجتماعی	۰/۶۵۰	۰/۹۰۰	۰/۹۷۰	۰/۶۶۸
افزایش غرور و هویت ملی	۰/۶۳۰	۰/۸۸۰	۰/۹۷۰	۰/۶۵۳
نمایش پیشرفت و توسعه ملی	۰/۶۳۰	۰/۸۸۰	۰/۹۵۰	۰/۶۴۸
بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست	۰/۶۸۰	۰/۹۳۰	۰/۹۹۰	۰/۶۹۵
تقویت حس میهن پرستی	۰/۶۲۰	۰/۸۷۰	۰/۹۵۰	۰/۶۴۰

نمایش توانمندی بالای حکومت	۰/۷۱۰	۰/۹۶۰	۰/۹۹۰	۰/۷۱۸
افزایش کنترل اجتماعی	۰/۶۷۰	۰/۹۲۰	۰/۹۷۰	۰/۶۸۳
تحکیم همبستگی ملی	۰/۶۶۰	۰/۹۱۰	۰/۹۹۰	۰/۶۸۰

نظرسنجی مرحله دوم

در نظر سنجی مرحله دوم نتایج شمارش پاسخ های داده شده به عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش استخراج و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته که نتایج آن به شرح جدول های شماره ۵، ۶ و ۷ آمده است. پس از مشخص شدن تعداد پاسخ های داده شده به عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش، در مرحله دوم و بعد از محاسبه میانگین فازی مثلثی برای عوامل، از فرمول مینکوسکی و اعداد فازی قطعی شده برای محاسبه هر مؤلفه استفاده می شود. نتایج حاصل از میانگین فازی و فازی زدایی عوامل، در مرحله دوم به شرح جدول ۵ است.

جدول ۵. میانگین دیدگاههای خبرگان حاصل از نظر سنجی مرحله دوم

متغیرها	میانگین فازی مثلثی			فازی زدایی
	m	α	β	
تقویت فرهنگ مقاومت	۰/۷۰۰	۰/۹۵۰	۰/۹۸۰	۰/۷۰۸
تبلیغ عقاید و ایدئولوژی	۰/۷۲۰	۰/۹۷۰	۰/۹۹۰	۰/۷۲۵
افزایش مشارکت سیاسی مردم	۰/۷۱۰	۰/۹۶۰	۰/۹۹۰	۰/۷۱۸
کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی	۰/۷۴۰	۰/۹۹۰	۱	۰/۷۴۳
تعمیق همگرایی اجتماعی	۰/۶۶۰	۰/۹۱۰	۰/۹۶۰	۰/۶۷۳
افزایش غرور و هویت ملی	۰/۶۵۰	۰/۹۰۰	۰/۹۸۰	۰/۶۷۰
نمایش پیشرفت و توسعه ملی	۰/۶۷۰	۰/۹۲۰	۰/۹۸۰	۰/۶۸۵
بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست	۰/۶۹۰	۰/۹۵۰	۱	۰/۷۰۳
تقویت حس میهن پرستی	۰/۶۵۰	۰/۹۰۰	۰/۹۷۰	۰/۶۶۸
نمایش توانمندی بالای حکومت	۰/۷۳۰	۰/۹۸۰	۱	۰/۷۳۵

افزایش کنترل اجتماعی	۰/۷۲۰	۰/۹۷۰	۱	۰/۷۲۸
تحکیم همبستگی ملی	۰/۶۲۰	۰/۸۷۰	۰/۹۵۰	۰/۶۴۰

پس از اینکه هر دو مرحله نظرسنجی انجام شد، لازم است که اختلاف میان میانگین فازی زدایی شده عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد (فرجی و آذر، ۱۳۸۱). بررسی اختلاف میانگین فازی زدایی شده عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش در مرحله اول و دوم به شرح جدول ۶ است.

جدول ۶. اختلاف میانگین فازی زدایی شده مرحله اول و دوم نظرسنجی

متغیرها	میانگین فازی زدایی شده مرحله اول	میانگین فازی زدایی شده مرحله دوم	اختلاف میانگین
تقویت فرهنگ مقاومت	۰/۶۷۳	۰/۷۰۸	۰/۰۳۵
تبلیغ عقاید و ایدئولوژی	۰/۶۸۵	۰/۷۲۵	۰/۰۴۰
افزایش مشارکت سیاسی مردم	۰/۶۹۳	۰/۷۱۸	۰/۰۲۵
کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی	۰/۷۱۰	۰/۷۴۳	۰/۰۳۳
تعمیق همگرایی اجتماعی	۰/۶۶۸	۰/۶۷۳	۰/۰۰۵
افزایش غرور و هویت ملی	۰/۶۵۳	۰/۶۷۰	۰/۰۱۷
نمایش پیشرفت و توسعه ملی	۰/۶۴۸	۰/۶۸۵	۰/۰۳۷
بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست	۰/۶۹۵	۰/۷۰۳	۰/۰۰۸
تقویت حس میهن پرستی	۰/۶۴۰	۰/۶۶۸	۰/۰۲۸
نمایش توانمندی بالای حکومت	۰/۷۱۸	۰/۷۳۵	۰/۰۱۷
افزایش کنترل اجتماعی	۰/۶۸۳	۰/۷۲۸	۰/۰۴۵
تحکیم همبستگی ملی	۰/۶۸۰	۰/۶۴۰	۰/۰۴۰

با توجه به دیدگاه‌های ارائه شده در مرحله اول و مقایسه آن با نتایج مرحله دوم، در صورتی که اختلاف بین میانگین فازی زدایی شده در دو مرحله کمتر از ۰/۱ باشد، در این صورت فرایند نظرسنجی متوقف می‌شود. با توجه به اینکه اختلاف میانگین فازی زدایی شده نظر خبرگان در دو مرحله کمتر از ۰/۱ می‌باشد، خبرگان در مورد عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش به اجماع رسیدند و نظرسنجی در این مرحله متوقف می‌شود. این به آن معنا است که خبرگان به مؤلفه‌های شناسایی شده در پژوهش، نگاه تقریباً یکسانی داشته‌اند. برای اولویت بندی مؤلفه‌های پیوند دهنده سیاست و ورزش، از میانگین فازی زدایی شده مرحله دوم دلفی فازی استفاده می‌شود. هر مؤلفه‌ای که میانگین فازی زدایی شده آن بیشتر باشد، در اولویت اول قرار می‌گیرد. در جدول ۷ مؤلفه‌های پیوند دهنده سیاست و ورزش اولویت بندی شده‌اند.

جدول ۷. اولویت بندی مؤلفه‌های پیوند دهنده سیاست و ورزش

اولویت	مؤلفه	اولویت	مؤلفه
اول	کسب پرستیژ و اعتبار بین لمللی	هفتم	بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست
دوم	نمایش توانمندی بالای حکومت	هشتم	نمایش پیشرفت و توسعه ملی
سوم	افزایش کنترل اجتماعی	نهم	تعمیق همگرایی اجتماعی
چهارم	تبلیغ عقاید و ایدئولوژی	دهم	افزایش غرور و هویت ملی
پنجم	افزایش مشارکت سیاسی مردم	یازدهم	تقویت حس میهن پرستی
ششم	تقویت فرهنگ مقاومت	دوازدهم	تحکیم همبستگی ملی

بحث و نتیجه گیری

ورزش در توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی کشورها نقش حائز اهمیتی ایفا می‌کند. به همین علت پیشرفت در زمینه‌ی ورزش به یکی از اولویت‌های راهبردی برنامه‌ریزان در کشورهای مختلف دنیا تبدیل شده است. بنابراین، اخذ سیاست‌ها و راهبردهای صحیح و مناسب در حوزه ورزش امری ضروری به نظر می‌رسد. حکومت‌ها بیش از هر زمان دیگری، سیاست‌های خود را به نحوی اتخاذ می‌نمایند که بیشترین منفعت را از ورزش به دست آورند. شرایط دنیای امروز به خوبی نشان می‌دهد که ورزش به عنوان یک رویکرد و ابزار مهم در دستیابی به اهداف سیاست‌مداران

مبدل گشته است. رخنه سیاست در ورزش همیشه این رویکرد مهم را در عرصه ملی و در عرصه بین المللی دستخوش تحولاتی نموده است و منجر به توجه ویژه ساست مدارن و دولتمردان به ورزش و ورزشکاران در این زمینه شده است.

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت بندی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش انجام پذیرفت. نتایج پژوهش حاضر در دو قسمت ارائه شد. قسمت اول به مطالعه اکتشافی و شناسایی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش، اختصاص یافت؛ و قسمت دوم، به تعیین میزان اهمیت و اولویت بندی این عوامل پرداخته است. در جریان تحقیق حاضر، نخست با استفاده از روش تحقیق پیمایشی نظر خبرگان درباره عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش شناسایی شد و بعد از مصاحبه با خبرگان و شناسایی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش، از پرسشنامه و روش دلفی فازی برای اولویت بندی عوامل استفاده شد. با توجه به آنچه گفته شد، عوامل شناسایی شده عبارتند از تقویت فرهنگ مقاومت، تبلیغ عقاید و ایدئولوژی، افزایش مشارکت سیاسی مردم، کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی، تعمیق همگرایی اجتماعی، افزایش غرور و هویت ملی، نمایش پیشرفت و توسعه ملی، بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست، تقویت حس میهن پرستی، نمایش توانمندی بالای حکومت، افزایش کنترل اجتماعی و تحکیم همبستگی ملی.

پس از بررسی نظرات اعضای نمونه و اکتشاف عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش با استفاده از تکنیک دلفی فازی، به تعیین میزان اهمیت و اولویت بندی عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش پرداخته شد. نتایج این قسمت از پژوهش نشان می دهند که از میان کلیه عوامل، کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی با میانگین فاززدایی (۷۴۳/۰)، مهم ترین عامل پیوند دهنده سیاست و ورزش است. پس از آن، نمایش کارآمدی و توانمندی بالای حکومت با میانگین فاززدایی (۷۳۵/۰)، رتبه ی دوم را به خود اختصاص داده است. افزایش کنترل اجتماعی با میانگین فاززدایی (۷۲۸/۰)، و تبلیغ عقاید و ایدئولوژی با میانگین فاززدایی (۷۲۵/۰) در رتبه ی سوم و چهارم عوامل پیوند دهنده سیاست و ورزش قرار دارند. رتبه ی پنجم، به افزایش مشارکت سیاسی مردم و رتبه ی ششم به تقویت فرهنگ مقاومت اختصاص دارد. در واقع کسب پرستیژ و اعتبار بین المللی سبب ارتباط بسیار قوی بین ورزش و سیاست شده است این موضوع هم زمینه ساز اقدامات مثبت و هم منفی در بحث ورزش می شود که در نهایت سبب عدم استقلال کافی سازمان های ورزشی شده و زمینه برای افزایش حضور و فعالیت سیاستمداران در این رشته تخصصی را فراهم آورده است. هر حکومت و حاکمیتی خواستار نشان دادن توانمندی و

کارآمدی خود در تمامی زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی می‌باشد. یکی از زمینه‌های نمایش این عرصه اقتدار دولت‌ها و حکومت‌ها ورزش بوده که موفقیت و عدم موفقیت تیم‌های ورزشی و کاروان‌های ورزشی این کشورها نشان‌دهنده کارآمدی و یا ضعف آنها در عرصه‌های مختلف دیگر نیز می‌باشد. که این عامل مهم هم در رده دوم مهمترین مولفه‌های تاثیرگذار در این تحقیق قرار گرفته است.

پس از این عوامل، به ترتیب بسط فرهنگ تفاهم و تعامل با کشورهای دوست، نمایش پیشرفت و توسعه ملی، تعمیق همگرایی اجتماعی، افزایش غرور و هویت ملی، تقویت حس میهن پرستی و تحکیم همبستگی ملی، از دیگر عوامل موثر پیوند دهنده سیاست و ورزش شناخته شدند. نتایج نشان می‌دهد که تحکیم همبستگی ملی با میانگین فاززدایی (۰/۶۴) و تقویت حس میهن پرستی با میانگین فاززدایی (۰/۶۶۸) کم اهمیت ترین این عوامل بوده است. عدم همبستگی ملی از طریق پیوند ورزش و سیاست در اولویت آخر قرار گرفته است. می‌توان گفت کمترین تاثیر ورزش بر سیاست شکل ندادن تحکیم همبستگی ملی در بین جامعه و سیاستمداران بوده است و همچنین تقویت حس میهن پرستی اولویت یازدهم از بین عوامل دوازدهگانه بوده است. یکی از مصداق‌های این امر می‌تواند به مهاجرت بعضی از ورزشکاران به کشورهای دیگر اشاره کرد. با توجه به نتایج بدست آمده در این خصوص می‌توان راهکارهای کاربردی زیر را ارائه داد:

- تقویت حس میهن پرستی ورزشکاران و بالا بردن سطح آگاهی و دانش آنها از طریق برگزاری کلاس‌های آموزشی
- آموزش ارزش‌های مفید فرهنگی اجتماعی سیاسی به ورزشکاران جهت بالا بردن پیوند و افزایش تحکیم اجتماعی با جامعه
- تاکید بر ارزش‌های سمبلیک و ارزشی جامعه در بین ورزشکاران جهت نشان دادن و معرفی این ارزش‌ها در میداين و مسابقات بين المللی ورزشی
- افزایش ارتباط متقابل نهاد‌های اجتماعی - سیاسی با نهاد‌های ورزشی
- جذب حامیان ملی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی در ارتباط با نهاد‌های سیاسی اجتماعی
- توجه با افزایش و توسعه نقش رسانه‌های ورزشی در ارتباط و پیوند محکم ورزشکاران با جامعه و سیاستمداران

کتابنامه :

۱. اخوان کاظمی، مسعود؛ صادقی، سیدشمس الدین؛ آقایی، حامد (۱۳۹۵). جامعه‌شناسی سیاسی نقش نیروهای اجتماعی سنتی در انقلاب مشروطه مطالعه موردی: بازاریان، پژوهش‌های انقلاب اسلامی، ۵(۱۹)، ۷-۳۴.
۲. ازغندی، علیرضا (۱۳۸۵). درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی ایران. تهران: قومس.
۳. ازغندی، علیرضا؛ نوری، مختار (۱۳۹۳). جهانی شدن و تحولات پارادایمی در جامعه‌شناسی سیاسی: ظهور جامعه‌شناسی سیاسی جدید، فصلنامه مطالعات سیاسی، ۲۴(۶)، ۵۹-۷۷.
۴. امیرپورسعید، محمدعلی (۱۳۹۹). جامعه‌پذیری سیاسی: سطوح، عوامل و کارکردهای آن، مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، ۳(۷)، ۵۶-۶۵.
۵. جلالی اصل، هادی و شریعت مدار جزایری، نوالدین (۱۳۹۸). جایگاه رویکرد تجویزی در جامعه‌شناسی سیاسی، سیاست متعالیه، ۷(۲۵)، ۲۵-۴۴.
۶. جوانمرد، کمال و نوابخش، مهرداد (۱۳۹۲). بررسی جامعه‌شناختی کارکردهای ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد (مورد مطالعه کرمان)، مطالعات علوم اجتماعی، ۱۱(۴۱)، ۳۷-۵۴.
۷. دوفرانس، ژاک، (۱۳۸۵)، جامعه‌شناسی ورزشی، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، انتشارات توتیا، چاپ اول، تهران.
۸. سبحانی، بهمن؛ هاشمی، سیدضیاء (۱۳۹۶). کارکردهای اجتماعی ورزش همگانی با اعتماد اجتماعی، مطالعات مدیریت ورزشی، ۲(۴۲)، ۱۸۵-۲۰۲.
۹. سلیمی، علی و محمد داوری (۱۳۹۳). جامعه‌شناسی کجروی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۰. شاهرزایی، فاطمه، شیرزائی، رضا، (۱۳۹۷)، ورزش، سیاست و روابط بین الملل، مطالعات بین المللی، سال پانزدهم، شماره سوم، ص ۱۱۷-۱۵۲.
۱۱. شریعتی، شهرزاد؛ عباسی شاهکوه، مهدی (۱۳۹۵). دولت و مشکله‌ی کنترل اجتماعی در ایران (۱۳۰۴-۱۳۲۰)، فصلنامه دولت پژوهی، ۱(۴)، ۱۸۷-۲۱۹.
۱۲. صدرنوبی، رامپور (۱۳۷۶)، «پرستیژ، قدرت و زور، فصلنامه دانش و توسعه، شماره‌های ۶ و ۷، ص ۸۷-۱۰۳.
۱۳. عبدلی، بهروز (۱۳۸۶). مبانی روانی و اجتماعی تربیت بدنی و ورزش چاپ دوم تهران: امدادکتاب

۱۴. عزیز آبادی، مهدی، (۱۳۹۶)، جایگاه ورزش در سیاست داخلی و بین‌المللی برای ایجاد صلح و دوستی، فصلنامه سیاست، سال چهارم، شماره چهاردهم، ص ۲۱۱-۲۳۸.
۱۵. فنتون، استیو، (۱۳۹۴)، قومیت، نژاد پرستی، طبقه و فرهنگ، انتشارات مخاطب، تهران، چاپ اول.
۱۶. کمالی، یحیی (۱۳۹۱). مرجعیت سیاست ها و توسعه صنعت گردشگری ایران با تأکید بر برنامه سوم و چهارم توسعه، مجله فرآیند مدیریت توسعه، ۲۷(۱)، ۳-۲۵.
۱۷. گیاه شناس بن بازاری، جواد؛ ساعی، احمد؛ زیبا کلام، صادق؛ ملک محمدی، حمیدرضا(۱۳۹۸). سیاستگذاری ورزشی در ایران با تأکید بر مرجعیت های چندگانه تصمیم‌گیری، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۹(۱۸)، ۶۶-۷۸.
۱۸. ملکوتیان، مصطفی، (۱۳۸۷)، ورزش و سیاست، فصلنامه سیاست، شماره سی و نه، ص ۳۰۱-۳۱۶.
۱۹. مهدوی همپا، خدیجه؛ اسلامی رضا؛ داوری، محمد (۱۳۹۸). مکانیزم ها و نظام کنترل اجتماعی براساس فقه امامیه، اسلام و علوم اجتماعی، ۱۱(۲۱)، ۸۹-۱۰۹.
20. Beck, Peter J. (2013), "War Minus the Shooting; George Orwell on International Sport and Olympics", *Sport in History*, 33(1). 1-13.
21. Beland, D & Ramos, H (2016). Political Sociology Is Dead. Long Live Political Sociology? *Canadian Review of Sociology*, 337-339.
22. Blokker, P., Eranti, V & Vieten, M (2020). Cultural and political sociology for the new decade, *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 7(1), 1-6.
23. Coalter, F. (2007). "Wider Social Role For Sport". London: Routledge.
24. Delgado Fernando, (2003), The Fusing of Sport & Politics; Media Constructions of U.S Versus IRAN at FRANCE 98, *Journal of Sport & Social Issues*, Volume 27, No 3, p:125-143
25. Edmondson, R & Luhtakallio, E (2019). Progress and change: Exploring cultural and political sociology, *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 6:4, 385-392
26. Held, D. (1991). "Democracy, the Nation-State and the Global System", in competition program named as "Ice dancing". *Nigde University Journal of physical education and sport sciences* 6(1), 85-93.
27. Lisle, D., Squire, V & Doty, R (2017). Editorial: International Political Sociology: Critical and Collective Adventures, *International Political Sociology*, 11, 1-4.
28. Ngo, Fawn & others. (2011). "Role-Taking and Recidivism: A Test Of Differential Social Control Theory". *JQ: Justice Quarterly*, No 28, Pp 667-697
29. Nicholson, M., Hoye, R., and Houlihan, B. (2011). *Participation in sport: international policy perspectives*: Oxon, Routledge.

30. Rowland, N (2014). A new direction in political sociology? *International Sociology* 29(2), 98-105.
31. Thomas, B. (2010). Women's work experiences and health in a male dominated industry. *38(7)*, 663-672